

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Str. Batiștei, nr.25, sector 2, București
Tel: 021-310.38.86, Fax: 021- 310.36.16
E-mail: presedinte@scj.ro

Înalta Curte de Casație și Justiție Secțiile Unite

Hotărârea nr. 9 Ședința din 20 noiembrie 2018

Sub președinția doamnei judecător Iulia Cristina Tarcea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție,

Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite, în conformitate cu dispozițiile art. 25 lit. c) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare, s-a întrunit pentru sesizarea Curții Constituționale în vederea exercitării controlului de constituționalitate, înainte de promulgare, asupra Legii privind declasificarea unor documente (PL-x nr. 616/2018).

Sesizarea este legitimată constituțional de dispozițiile art. 146 lit. a) din Constituția României și de prevederile art. 15 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care prevăd dreptul Înaltei Curți de Casație și Justiție de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității legilor înainte de promulgare.

Din totalul de 111 judecători în funcție, au fost prezenți 82 judecători.

În urma dezbatelor, deliberând, Secțiile Unite au hotărât să fie sesizată Curtea Constituțională cu privire la neconstituționalitatea dispozițiilor art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente, în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii, precum și în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la principiul securității raporturilor juridice.

1. În raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii:

Standardele privind calitatea legii, care asigură conformitatea legii cu dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5), sunt consacrate în jurisprudența instanței de contencios constituțional, reflectată în Decizia nr. 619/2016 (publicată în M. Of. nr. 6 din 4 ianuarie 2017) și în Decizia nr. 61/2018 (publicată în M. Of. nr. 204 din 6 martie 2018).

În acest sens, conform Deciziei Curții Constituționale nr. 619/2016, *legea trebuie să întrunească cele trei cerințe de calitate care rezultă din art. 1 alin. (5) din Constituție - claritate, precizie și previzibilitate. (...) Curtea a stabilit că cerința de claritate a legii vizează caracterul neechivoc al obiectului reglementării, cea de precizie se referă la exactitatea soluției legislative alese și a limbajului folosit, în timp ce previzibilitatea legii privește scopul și consecințele pe care le antrenează (Decizia nr. 183 din 2 aprilie 2014, publicată în M. Of. nr. 381 din 22 mai 2014).*

De asemenea, potrivit Deciziei Curții Constituționale nr. 61/2018, *respectarea standardelor de claritate și predictibilitate a legii a devenit o cerință de rang constituțional. Astfel, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat că autoritatea legiuitoare, Parlamentul sau Guvernul, după caz, are obligația de a edicta norme care să respecte trăsăturile referitoare la claritate, precizie, previzibilitate și predictibilitate (de exemplu, Decizia nr. 562 din 19 septembrie 2017, publicată în M. Of. nr. 838 din 23 octombrie 2017, Decizia nr. 903 din 6 iulie 2010, publicată în M. Of. nr. 584 din 17 august 2010, Decizia nr. 743 din 2 iunie 2011, publicată în M. Of. nr. 579 din 16 august 2011 și Decizia nr. 1 din 11 ianuarie 2012, publicată în M. Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012). Totodată, instanța de control constituțional a constatat că, deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare (Decizia nr. 26 din 18 ianuarie 2012, publicată în M. Of. nr. 116 din 15 februarie 2012 și Decizia nr. 445 din 16 septembrie 2014, publicată în M. Of. nr. 790 din 30 octombrie 2014).*

În conformitate cu art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente, *cauzele în care au fost pronunțate hotărâri definitive și în care au fost administrate probe prin mijloace tehnice speciale în perioada de existență a documentelor prevăzute la art. 1 și până la intrarea în vigoare a prezentei legi sunt supuse revizuirii. Competența revine primei instanțe care a soluționat fondul cauzei.*

Din punct de vedere al coerenței, al clarității, al preciziei și al previzibilității, dispozițiile art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente nu întrunesc exigențele art. 1 alin. (5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea legii. Astfel:

■ Dispozițiile art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente reglementează soluția legislativă a revizuirii hotărârilor penale definitive - de achitare, de încetare a procesului penal, de renunțare la aplicarea pedepsei (pronunțate după 1 februarie 2014), de amânare a aplicării pedepsei (pronunțate după 1 februarie 2014) și de condamnare -, stabilind numai instanța competentă să judece revizuirea.

Formularea imperativă și derogatorie de la reglementarea cuprinsă în Codul de procedură penală - „sunt supuse revizuirii”, precum și includerea unei dispoziții referitoare exclusiv la instanța competentă să judece revizuirea determină imposibilitatea stabilirii raporturilor dintre norma cuprinsă în art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente și normele Codului de procedură penală care reglementează calea extraordinară de atac a revizuirii. În concret, nu se poate stabili dacă în calea de atac a revizuirii reglementate în art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente sunt sau nu sunt aplicabile dispozițiile art. 455 C. proc. pen. (persoanele care pot cere revizuirea), art. 456 C. proc. pen. (cererea de revizuire), art. 459 C. proc. pen. (admiterea în principiu), art. 460 C. proc. pen. (măsurile care pot fi luate odată cu sau ulterior admiterii în principiu), art. 461 C. proc. pen. (rejudecarea), art. 462 C. proc. pen. (soluțiile după rejudecare) sau art. 463 C. proc. pen. (calea de atac).

Imposibilitatea de a stabili raporturile cu normele Codului de procedură penală enumerate, care reglementează calea extraordinară de atac a revizuirii, are ca efect imposibilitatea aplicării dispozițiilor art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente, contrar cerințelor privind calitatea legii impuse de art. 1 alin. (5) din Constituție.

■ În cuprinsul dispozițiilor art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente se face referire la „mijloacele tehnice speciale.” Sintagma „mijloace tehnice speciale” nu este utilizată în dispozițiile Codului de procedură penală în materia probelor și nu este explicată în cuprinsul Legii privind declasificarea unor documente, neputându-se determina, cu claritate, semnificația acesteia.

În condițiile în care „administrarea probelor prin mijloace tehnice speciale” constituie însuși motivul revizuirii, imprecizia sintagmei „mijloace tehnice speciale” conduce la încălcarea standardelor privind calitatea legii consacrate în dispozițiile constituționale ale art. 1 alin. (5).

■ În conformitate cu art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente, revizuirea operează în cauzele „în care au fost administrate

probe prin mijloace tehnice speciale în perioada de existență a documentelor prevăzute la art. 1 și până la intrarea în vigoare a prezentei legi.”

Din formularea dispozițiilor art. 5 rezultă că, pentru incidența revizuirii, este suficientă administrarea probelor prin anumite mijloace pe perioada de existență a documentelor prevăzute la art. 1, indiferent dacă există sau nu există o legătură între administrarea probelor și documentele menționate.

Omisiunea legiuitorului de a stabili o legătură între documentele prevăzute la art. 1 și cauzele în care operează revizuirea contravine ideii de „eroare judiciară” care stă la baza revizuirii, afectând coerența reglementării. Condiția privind coexistența temporală a unor documente și a unor procese penale, fără o legătură stabilită de legiuitor între acestea, determină revizuirea hotărârilor penale definitive de achitare, de încetare a procesului penal și de condamnare pronunțate din 2005 până în prezent, chiar dacă revizuirea nu se întemeiază pe o „eroare judiciară”, contrazicând natura acestei căi extraordinare de atac.

II. În raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție în componenta sa referitoare la principiul securității raporturilor juridice:

Dispozițiile art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente încalcă principiul securității raporturilor juridice, încorporat în art. 1 alin. (5) din Constituție, întrucât impun repunerea în discuție a hotărârilor penale definitive de achitare, de încetare a procesului penal și de condamnare pronunțate începând cu anul 2005, contrar cerințelor rezultate din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și din jurisprudența Curții Constituționale.

În considerentele Cauzei Giuran împotriva României (Hotărârea din 21 iunie 2011), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut următoarele:

28. Curtea reiterează că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, astfel cum este garantat la art. 6 § 1 din Convenție, trebuie interpretat în cadrul preambulului la Convenție, ale cărui dispoziții relevante afirmă că ordinea de drept face parte din patrimoniul comun al statelor contractante. Unul dintre aspectele fundamentale ale ordinii de drept este principiul certitudinii juridice, care impune, printre altele, ca, atunci când instanțele pronunță o hotărâre definitivă, aceasta să nu fie contestată (a se vedea hotărârea Brumărescu împotriva României, nr. 28342/95, pct. 61, CEDO 1999-VII). (...)

30. Îndepărtarea de la principiul respectiv este justificată doar când este impusă de circumstanțe cu caracter substanțial și convingător (a se vedea, mutatis mutandis, Riabik împotriva Rusiei, nr. 52854/99, pct. 52,

CEDO 2003-X și Pravednaya împotriva Rusiei, nr. 69529/01, pct. 25, 18 noiembrie 2004). Competența instanțelor superioare de a casa și modifica hotărâri judecătorești obligatorii și executorii ar trebui exercitată pentru corectarea erorilor judiciare. Această competență trebuie exercitată astfel încât să facă, atât cât este posibil, un echilibru echitabil între interesele unui individ și nevoia de a asigura eficiența sistemului judiciar (a se vedea, mutatis mutandis, Nikitin împotriva Rusiei, nr. 50178/99, punctele 54-61, CEDO 2004-VIII). (...)

În considerentele Deciziei nr. 126/2016 (publicată în M. Of. nr. 185 din 11 martie 2016), Curtea Constituțională a statuat că, *întrucât principiul autorității de lucru judecat este de o importanță fundamentală atât în ordinea juridică națională, cât și în ordinea juridică comunitară, precum și la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului, (...) atingerea adusă acestuia prin legislația națională trebuie să fie limitată, fiind necesar ca acestui principiu să i se aducă derogare doar dacă o impun motive substanțiale și imperioase (Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunțată în Cauza Stanca Popescu împotriva României, paragraful 99 și Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunțată în Cauza Ryabykh împotriva Rusiei, paragraful 52). În speță, Curtea constată că motivul substanțial și imperios care justifică derogarea de la principiul autorității de lucru judecat îl constituie decizia de admitere a excepției de neconstituționalitate, pronunțată de instanța de contencios constituțional.*

În raport cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și cu jurisprudența Curții Constituționale, „administrarea probelor prin mijloace tehnice speciale în perioada de existență a documentelor prevăzute la art. 1” nu echivalează cu „o eroare judiciară”, care să justifice o derogare de la principiul securității raporturilor juridice și nu reprezintă un „motiv substanțial și imperios” pentru revizuirea hotărârilor penale definitive de achitare, de încetare a procesului penale și de condamnare.

Așa cum s-a arătat, coexistența temporală a unor documente și a unor procese penale în care au fost pronunțate hotărâri penale definitive, în absența unei legături între acestea, nu poate constitui un „motiv substanțial și imperios” care justifică derogarea de la principiul autorității de lucru judecat.

Prin modul în care este formulat, art. 5 din Legea privind declasificarea unor documente, care nu reflectă nici eroarea judiciară și nici relația dintre documentele prevăzute la art. 1 și cauzele în care operează revizuirea, creează premisele repunerii în discuție a hotărârilor penale definitive de achitare, de încetare a procesului penal și de condamnare pronunțate începând cu anul 2005, soluție legislativă care subminează principiul securității raporturilor juridice.

Considerentele referitoare la neîntrunirea exigențelor privind calitatea legii privesc și dispozițiile art. 4 din Legea privind declasificarea unor documente, având în vedere că nu se reglementează procedura de urmat și natura acțiunii deschise de acest text de lege.

În consecință, pentru considerentele de mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, constituită în Secții Unite

HOTĂRĂȘTE

Sesizarea Curții Constituționale pentru a se pronunța asupra aspectelor de neconstituționalitate cuprinse în Legea privind declasificarea unor documente (PL-x nr. 616/2018).

Anexăm în copie tabelele cu semnături.

Președinte
Judecător Iulia Cristina Tarcea

Prim magistrat asistent
Aneta Ionescu